

Nr 1073

Av herr **Alexanderson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 124, med förslag till lag om ändring i ärvdabalken, m. m.*

I anledning av proposition nr 124 angående vidgad arvsrätt för utomäktenskapliga barn m. m. får jag anföra följande.

Grunden för arvsrätten anses enligt vedertagen uppfattning i vårt land vara den sociala och ekonomiska samhörigheten mellan arvlätare och arvinge samt hänsynen till arvlätarens presumerade vilja. Den biologiska släktskapen får i detta sammanhang närmast rollen av ett indicium på att dylik samhörighet normalt föreligger vid vissa släktskapsförhållanden. Dessa synpunkter har även varit vägledande för flera reformer på arvsrättens område, som genomförts under detta århundrade. Nya regler har införts på områden, där släktskapen icke är ett tillförlitligt indicium på samhörighet eller arvlätarens vilja. Sålunda uteslöts genom 1928 års arvslag kusiner och mera avlägsna släktingar från arvsrätt. Å andra sidan har i olika etapper införts och utvidgats arvsrätt för make trots att här släktskapsförhållande icke föreligger. Vidare har vid reformering av reglerna om adoptivbarns arvsrätt dessa erhållit arvsrätt i full utsträckning i förhållande till adoptanten och dennes släktingar men i stället arvsrätt mellan adoptivbarn och dess biologiska släktingar upphävts. Den enda kvarvarande regeln inom arvsrätten som är uteslutande grundad i biologisk släktskap torde vara regeln om bröstarvinges rätt till laglott. Utredning om en reform på detta område har emellertid anförts trots åt en nyligen tillsatt utredning.

Frågan om arvsrätt för barn utom äktenskap bör från dessa utgångspunkter bedömas på ett nyanserat sätt. Problemet ter sig helt olika för olika grupper av utomäktenskapliga barn. I de fall, då barnets fader vid dödsfallet eller under avsevärd tid dessförinnan sammanlevt med barnet eller eljest haft varaktig personlig kontakt med det, är det angeläget att barnet tillerkännes arvsrätt. I de fall åter då någon personlig kontakt mellan fader och barn icke förekommit saknas med här ovan nämnda utgångspunkter anledning att tillskapa arvsrätt, och i all synnerhet gäller detta om den därtill förenas med laglottsrätt. Det stora flertalet utomäktenskapliga barn torde kunna hänföras till någon av dessa kategorier, men givetvis kan även vissa mellanfall förekomma.

För den första gruppen finnes i gällande rätt regler, som under vissa

förutsättningar tillerkänner barn utom äktenskap arvsrätt efter sin fader. Sålunda har trolvningsbarn full arvsrätt efter fader — men ej efter fädernefränder. Detsamma gäller om sådant barn tillerkännes arvsrätt genom särskild arvsrättsförklaring. I propositionen finnes icke något material som visar i hur stor utsträckning dessa institut kommit i tillämpning och sålunda i vilken utsträckning de täcker den grupp av barn utom äktenskap som här avses. Det synes emellertid angeläget att arvsrätten i dessa fall utsträcker att gälla även i förhållande till fädernefränder och vidare att reglerna om trolvningsbarn görs tillämpliga även på andra barn, vilkas föräldrar sammanlevt under äktenskapsliknande förhållanden.

Vad beträffar den andra gruppen, barn som icke haft personlig kontakt med sin fader, synes, som ovan nämnts, skäl till utsträckning av arvsrätten icke föreligga. I fråga om underåriga barn gäller redan nu, att barn både i och utom äktenskap har rätt till underhållsbidrag ur kvarlåtenskapen, som utgår före arv. Nuvarande arvsregler innebär för barn tillhörande denna grupp icke någon diskriminering av en viss kategori barn utan endast en tillämpning av vad som enligt vedertagen uppfattning utgör den sakliga motiveringen till arvsrätten över huvud taget. I särskilt hög grad gör sig givetvis dessa synpunkter gällande i fråga om barn, för vilka faderskapet fastställts enligt tidigare gällande regler. Dessa byggde nämligen på att faderskap skulle fastställas så snart möjlighet härtill förelåg. Nu framlagda lagförslag innebär sålunda, att arvsrätt införes även i sådana fall då varken familjesamhörighet eller ens sannolikhet för biologisk släktskap (blott möjlighet därtill) föreligger. Ett genomförande av propositionsförslaget kommer säkerligen att i många fall skapa olyckliga komplikationer, då en för den efterlevande familjen helt okänd person kommer in som delägare i dödsboet. Icke blott den ekonomiska situationen utan även den psykologiska kommer i dylika fall säkerligen att bli besvärande och från samhällets synpunkt olycklig utan att därmed något behjärtansvärt ändamål hävdas.

Av det föregående framgår att, även om jag kan biträda propositionsförslaget i vad avser utomäktenskapliga barns arvsrätt, jag dock anser att en reform av nuvarande regler är påkallad. Utformningen av en dylik reform kräver emellertid ytterligare utredning, och det har också nyligen tillsatts en utredning, som fått i uppdrag att arbeta på detta område. I avbidan på dylik utredning ser jag mig nödsakad att yrka avslag på propositionen i denna del. Under alla förhållanden bör den nya lagstiftningen icke göras tillämplig på barn, födda före de nya faderskapsreglernas tillämpning.

Som konsekvens av avslagsyrkandet bör även förslaget till ändring i namnlagen avslås.

Under åberopande av det anförda hemställer jag,
att riksdagen

- 1) avslår propositionen i vad avser förslagen till ändringar i ärvdabalken och namnlagen, och
- 2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att frågan om arvsrätt för utomäktenskapliga barn göres till föremål för förnyad utredning i sin helhet.

Stockholm den 28 oktober 1969

Erik Alexanderson (fp)
